

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Jan Dáňa
advokát
IČO 662 54 116
Václavské náměstí 837/11
110 00 Praha 1

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Zástupce

Mgr. Robert Němec, LL.M.
advokát
IČO 662 41 821
Jáchymova 26/2
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/1056/2018 - 27

Praha 24. 5. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 27. 3. 2018 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 4. 12. 2012 a zaplacení částky ve výši rozdílu mezi uhrazeným pojistným a mimořádnými výběry spolu s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 31.856 Kč ode dne 23. 2. 2018 do zaplacení, o námitkách Instituce ze dne 23. 4. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1056/2018 - 22, a o námitkách Navrhovatele ze dne 30. 4. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1056/2018 - 24, proti nálezů finančního arbitra ze dne 16. 4. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1056/2018 - 21, takto:

Námitky, které podala instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 110 00 Praha 1, doručené finančnímu arbitrovi dne 23. 4. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1056/2018 - 22, a námitky, které podal navrhovatel, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 30. 4. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1056/2018 - 24, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 16. 4. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1056/2018 - 21, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1 Řízení o návrhu

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 16. 4. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1056/2018 - 21 (dále jen „Nález“), ve kterém dovedl absolutní neplatnost pojistné smlouvy č. ■ s názvem *Životní pojištění PROFI Invest* uzavřené dne 4. 12. 2012 (dále jen „Pojistná smlouva“) z důvodu neoddělitelnosti neplatných ujednání o počátečních a správních nákladech a o rizikovém pojistném.

Protože finanční arbitr nezjistil, že by pojištění sjednané Pojistnou smlouvou bylo ukončeno a Navrhovatel nebyl povinen hradit pojistné, dovedl právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy v části životního pojištění ve výroku II. Nálezu.

Finanční arbitr po připuštění námitek promlčení, které Instituce a Navrhovatel v řízení vznesli, zjistil, že důvodná je pouze námitka vznesená Institucí, a po provedeném zúčtování plnění stran z neplatné Pojistné smlouvy uložil Instituci povinnost vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 6.344 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,50 % p.a. z částky 2.144 Kč od 24. 2. 2018 do zaplacení.

Protože finanční arbitr není příslušný k řešení sporu z úrazového pojištění, řízení o platnosti smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení v části úrazového pojištění ve výroku I. Nálezu zastavil podle § 14 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr současně výrokiem V. Nálezu uložil Instituci zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč podle § 17a zákona o finančním arbitrovi.

3 Námítky Navrhovatele

Navrhovatel podává námítky do výroků I., II. a IV. Nálezu.

Navrhovatel namítá, že doplňková pojištění jsou závislá na existenci životního pojištění a nemohou být sjednána samostatně, jak potvrzuje text samotné Pojistné smlouvy. Navrhovatel je přesvědčen, že je nutné konstatovat neplatnost celé Pojistné smlouvy a provést vypořádání bezdůvodného obohacení v plném rozsahu, tj. bez vyloučení pojistného za neživotní pojištění.

Navrhovatel namítá, že závěry finančního arbitra o neoddělitelnosti neplatných ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od Pojistné smlouvy jako celku se nezakládají na skutkových zjištěních.

Navrhovatel namítá, že nedošlo k platné inkorporaci pojistně technických zásad a přehledu poplatků do Pojistné smlouvy (Navrhovatel s nimi nebyl před uzavřením Pojistné smlouvy seznámen), a to z důvodu nedodržení postupu podle § 4 odst. 4 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy, v důsledku čehož jsou ujednání o nákladové a poplatkové struktuře pojištění a o rizikovém pojistném sjednaná v Pojistné smlouvě neplatně.

Navrhovatel rozporuje závěr finančního arbitra, že neshledal neplatnost některé z podstatných náležitostí Pojistné smlouvy. Navrhovatel argumentuje, že důsledkem nesjednání nákladové a poplatkové struktury pojištění a rizikového pojistného v Pojistné smlouvě je neurčitost rozsahu pojistného plnění v případě pojistné události ve smyslu § 2 zákona o pojistné smlouvě, který je esenciální náležitostí každé pojistné smlouvy. Navrhovatel uzavírá, že Pojistná smlouva je tak absolutně neplatná z důvodu nesjednání rozsahu pojistného plnění a dále pak z toho důvodu, že v Pojistné smlouvě nebyla sjednána úplata za pojišťovací činnost.

Navrhovatel trvá na tom, že Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy a dopustila se nepoctivého jednání. Z titulu počátečních a správních nákladů a rizikového pojistného snížila kapitálovou hodnotu pojištění v neprospěch Navrhovatele o 18.885,18 Kč a námitkou promlčení se tak snaží legalizovat zisk finančních prostředků, které by nezískala, pokud by Pojistná smlouva byla shledána platnou.

Navrhovatel namítá nesprávný postup finančního arbitra při zúčtování v režimu § 457 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), resp. ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy. Podle Navrhovatele tak finanční arbitr nejprve z úřední povinnosti provede vzájemné zúčtování všech plnění z neplatné Pojistné smlouvy a stanoví rozdíl (saldo), který uloží k úhradě té ze stran, která plnila méně, tj. v posuzovaném případě Instituci. Teprve proti takto stanovenému rozdílu (saldo) může Instituce vznést námitku promlčení.

Navrhovatel namítá, že právo Instituce na vydání bezdůvodného obohacení v podobě vyplaceného mimořádného výběru se promlčelo ve dvouleté subjektivní promlčecí době, protože Instituce o neplatnosti smlouvy věděla z úředního sdělení České národní banky ze dne 2. 5. 2012. Navrhovatel namítá, že finanční arbitr neprovedl žádný důkaz k prokázání tvrzeného úmyslu Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele a nesouhlasí se závěrem finančního arbitra, že úřední sdělení České národní banky není způsobilé prokázat úmyslné jednání Instituce. Navrhovatel předkládá interní sdělení Instituce č. 142/2005 ze dne 30. 6. 2005, které podle Navrhovatele potvrzuje, že Instituce nikdy nezamýšlel poskytnout Navrhovateli plnění v rozsahu sjednaném v Pojistné smlouvě, protože chtěla od počátku účtovat poplatky.

Navrhovatel se dovolává postupu finančního arbitra podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby Nález zrušil a věc znovu projednal v prvostupňovém řízení, případně shledá-li finanční arbitr tento postup nedůvodným, aby v rozhodnutí o námitkách výrok III. a IV. Nálezu zrušil, výrokem II. Nálezu určil od počátku neplatnost celé Pojistné smlouvy a výrokem III. uložil Instituci povinnost zaplatit Navrhovateli částku ve výši zaplaceného pojistného po odečtení mimořádného výběru s úrokem z prodlení ve výši 8,50 % ročně z částky 31.856 Kč od 24. 2. 2018 do zaplacení.

4 Námítky Instituce

Námítky Instituce směřují proti výroku II., III. a V. Nálezu.

Instituce odmítá závěr finančního arbitra o neurčitosti Pojistné smlouvy, resp. jejich ujednání o počátečních a správních nákladech, a opakuje, že Navrhovatel byl o existenci počátečních a správních nákladů informován v čl. 1 bodu 3 Doplnkových pojistných podmínek, který je podle Instituce dostatečně určitý. Instituce argumentuje, že podpisem Pojistné smlouvy Navrhovatel potvrdil, že mu byly předány Všeobecné pojistné podmínky, Doplnkové pojistné podmínky a že se s jejich obsahem seznámil, resp. měl od počátku dostatečné informace o nákladovosti produktu, když Instituce současně nebyla povinna Navrhovatele informovat o pojistně technických zásadách, z kterých konkrétní náklady vycházejí.

Instituce tvrdí, že závazky spojené s Pojistnou smlouvou, tj. rizikové pojistné, počáteční a správní a jiné náklady, hradí pouze z kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou. V souladu s tímto ujednáním tak lze až zbývající část běžného pojistného považovat za část určenou ke klientem zvolené alokaci. Nikdy proto nemůže dojít k situaci, že by bylo pojistné alokováno jinak než podle pokynu klienta.

Pokud jde o běh promlčecí doby, Instituce nesouhlasí se závěrem, že Navrhovatel získal vědomost o neplatnosti Pojistné smlouvy a vzniku bezdůvodného obohacení v pozdějším okamžiku než při uzavření Pojistné smlouvy, neboť Navrhovateli byly všechny skutečnosti, kterými nyní její neplatnost odůvodňuje, známy právě při sjednání smluvního vztahu a tyto skutečnosti se v průběhu pojištění nikdy nezměnily. Argumentace Navrhovatele, stejně jako právní posouzení finančního arbitra, se opírá pouze o obsah smluvní dokumentace, přičemž není sporu o tom, že by ji Navrhovatel neobdržel. Instituce namítá, že ve světle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, subjektivní i objektivní promlčecí doba počíná zaplacením každé jednotlivé platby. Instituce dovozuje, že při posouzení promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení je nutné aplikovat dvouletou subjektivní promlčecí dobu, za nepromlčené by bylo možné považovat pouze platby pojistného zaplacené po 27. 3. 2016 v celkové výši 22.800 Kč.

Instituce vznáší námitku započtení vůči mimořádnému výběru, který ve výši 31.856 Kč vyplatila Navrhovateli dne 10. 2. 2017.

Instituce namítá, že není pasivně legitimovaná co do vydání bezdůvodného obohacení v části účtovaných počátečních nákladů v celkové výši 18.783 Kč, kdy to není Instituce, která se měla na úkor Navrhovatele údajně obohatit, ale pojišťovací zprostředkovatel, kterému byla tato částka jako provize za sjednání Pojistné smlouvy vyplacena.

Instituce navrhuje, aby finanční arbitr návrh v celém rozsahu zamítl.

5 Vyádření Instituce k Námitkám Navrhovatele

Instituce tvrdí, že Navrhovatel od počátku věděl, že produkt není beznákladový, když existence nákladů souvisejících s Pojistnou smlouvou vyplývá z pojistných podmínek. Instituce argumentuje, že konkrétní částky (náklady) pojištění vychází z interního nastavení pojistně matematických zásad pojistitele a v době uzavření Pojistné smlouvy Instituce neměla povinnost o těchto zásadách Navrhovatele informovat.

K internímu sdělení, které připojil Navrhovatel k podaným Námitkám, Instituce argumentuje, že předmětný dokument popisuje nevýhody spojené s předčasným ukončením pojištění, neprokazuje však, že by Instituce nezamýšlela poskytnout Navrhovateli plnění v rozsahu sjednaném v Pojistné smlouvě, jak tvrdí Navrhovatel.

Instituce argumentuje, že je přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy a odmítá, že by měla úmysl bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele nebo že by vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy. Instituce argumentuje, že námitkou promlčení se nesnaží poškodit Navrhovatele ale pouze zabránit vlastnímu poškození.

6 Řízení o námitkách

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele a Instituce jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám, které Navrhovatel a Instituce vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Finanční arbitr nepochybil, jestliže svou ucelenou argumentací vypořádal námitky Navrhovatele a Instituce beze zbytku, avšak podrobně nevyvracel v Nálezu každé tvrzení strany sporu a neprovedl každý předložený či označený podklad a odkazuje v této souvislosti na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08.

Finanční arbitr je bezplatný státem zřízený orgán mimosoudního řešení spotřebitelských sporů na finančním trhu. Primárním cílem finančního arbitra je tam, kde je spotřebitel v právu, přivést strany sporu ke smírnému řešení sporu tak, aby se spotřebitel nemusel obracet na soud a nemusel hradit náklady soudního řízení, protože řízení před finančním arbitrem je bezplatné a nevyžaduje se, aby byl spotřebitel právně zastoupen (náklady právního zastoupení se v řízení před finančním arbitrem nepřiznávají). Proto musí finanční arbitr posoudit spor zásadně podle právních předpisů a nemůže působit ve prospěch ani jedné strany sporu.

Finanční arbitr tedy není zřízen k tomu, aby rozhodoval spory spotřebitelů v jejich prospěch, když jim jejich nároky neschválí.

Pokud jde o shromažďování podkladů pro vydání rozhodnutí, je na stranách sporu, aby předložily takové podklady, které budou pro jednání o mimosoudním řešení sporu relevantní. Finanční arbitr se určitě může v rámci své působnosti obracet na třetí osoby a požadovat od nich předložení podkladů nebo vyádření tak, aby podklady pro rozhodnutí ve věci byly co nejúplnější. V žádném případě však nelze toto oprávnění finančního arbitra vnímat jako jeho povinnost za spotřebitele předkládat základní podklady pro prokázání existence právního vztahu, který je předmětem sporu nebo existence nároku, kterého se spotřebitel domáhá. A stejně tak to neznamena, že spotřebitel je v řízení před finančním arbitrem ten, který nemusí kromě předložení podání označeného za návrh na zahájení řízení, poskytovat řádnou součinnost, ať už v podobě předložení podkladů, které by měl mít jako jedna ze stran právního vztahu určitě k dispozici, tak i v podobě podání ústního vysvětlení v případě, kdy je zapotřebí.

Pokud jde o Navrhovatelem žádaný postup podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby finanční arbitr zrušil Nález a věc projednal v novém řízení, nejsou pro něj nejen splněny podmínky, ale ani jej zákon o finančním arbitrovi neumožňuje. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi může finanční arbitr nálezu pouze potvrdit nebo změnit.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 16. 4. 2019 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu ukládá § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitosti a průběžnému doplňování argumentace ze strany Navrhovatele je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a správním řádem (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu). Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi relevantními podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení, případně které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 až § 8 správního řádu.

6.1 Neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném

Finanční arbitr znovu odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005, že „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit“, tedy že právní úkon je určitý, pokud lze jeho obsah zjistit výkladem.

S přihlédnutím k zákonnému požadavku určitosti musí být náklady upraveny takovým způsobem, ze kterého bude nepochybná jejich výše, např. 10 % ročního pojistného nebo vzorec, na základě kterého by byla výše těchto nákladů určitelná.

Způsob, jakým jsou náklady a rizikové pojistné upraveny v Doplňkových pojistných podmínkách však nedává jakékoliv výkladové vodítko pro určení jejich faktické výše, protože čl. 1 body 3.1, 1.6 a 1.7 Doplňkových pojistných podmínek odkazují na pojistně technické zásady, které Pojistná smlouva, Všeobecné pojistné podmínky ani Doplňkové pojistné podmínky blíže nevymezují, a tudíž nelze jejich obsah poznat, a to ani za pomoci výkladových pravidel. Daná ujednání čl. 1 bodů 3.1, 1.6 a 1.7 jsou proto ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neurčitá, závisí-li určení nákladů a rizikového pojistného na pojistně technických zásadách, které Pojistná smlouva, Všeobecné ani Doplňkové pojistné podmínky nedefinují.

Skutečnost, že právní předpisy nestanoví náklady, poplatky a rizikové pojistné jako podstatnou náležitost pojistných smluv, neznamená, že by smluvní strany pojistné smlouvy neměly povinnost dodržovat obecné náležitosti kladené na každý právní úkon, tedy jeho určitost a srozumitelnost. Pojistná smlouva je pojištěním rezervotvorným, tj. pojišťovna nespoteřovává celé zaplacené pojistné na krytí rizik a poplatků, ale vytváří rezervu resp. kapitálovou hodnotu pojištění, která je Navrhovateli vyplacena v případě dožití nebo kterou poniženou o poplatky vyplatí Navrhovateli v případě předčasného ukončení pojištění. Z výše uvedeného je tedy patrné, že výše strhávaného rizikového pojistného a poplatků (nákladů) má podstatný vliv na výši plnění při dožití či na výši odkupného. Z tohoto důvodu finanční arbitr konstatuje, že u Pojistné smlouvy není ujednání o strhávání nákladů nebo rizikového pojistného žádným minoritním ujednáním, ale je ujednáním zásadním, pro něž není požadavek na určité sjednání nepřiměřený.

Finanční arbitr je přesvědčen, že odkazují-li ujednání Doplnkových pojistných podmínek na dokument (pojistně technické zásady) obsahující způsob výpočtu nákladů a rizikového pojistného, který je Navrhovateli objektivně nepřístupný (finanční arbitr na základě vyjádření Instituce zná pouze mechanismus výpočtu počátečních a správních nákladů), a se kterým Instituce Navrhovatele před uzavřením smlouvy neseznámila, jedná se o způsob ujednání nákladů a rizikového pojistného, který je neurčitý a ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatný.

Skutečnost, že se rizikové pojistné na smrt v čase mění, nevylučuje možnost přesného sjednání výše rizikového pojistného na jednotlivé roky, např. tabulkou s rozepsanou výší rizikového pojistného v jednotlivých letech podle věku pojištěného.

Finanční arbitr tak setrvává na závěru, že ujednání čl. 1 bodů 3.1, 1.6 a 1.7 Doplnkových pojistných podmínek o strhávání rizikového pojistného, počátečních, správních nákladů jsou neurčitá a tudíž neplatná ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

6.2 K absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy

K námitce oddělitelnosti neplatných ujednání o nákladech finanční arbitr odkazuje, že v Nálezu bodu 5.4.4. náležitě odůvodnil, proč nejsou jednotlivá neplatná ujednání oddělitelná od ostatních ujednání Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr odkazuje, že Instituce je podnikatelský subjekt, jehož cílem je dosažení zisku. Finanční arbitr nemohl z ničeho dovodit, že nebylo vůlí Instituce strhávat si náklady podle pojistně technických zásad a že pro ni toto ujednání nebylo klíčové (vůle Instituce strhávat z kapitálové hodnoty pojištění rizikové pojistné, počáteční a správní náklady a poplatky vyplývá z bodu 2.5 Doplnkových pojistných podmínek).

Pokud Navrhovatel souhlasí se závěrem finančního arbitra o absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy, ale nesouhlasí s důvody, pro které finanční arbitr dovodil neplatnost Pojistné smlouvy, odkazuje finanční arbitr na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 191/12, ve spojení s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1564/2010, ve kterém soud judikoval, že „[z]a nedůvodnou pak považuje dovolací soud námitku dovolatele, že se odvolací soud nevypořádal se závěrem soudu prvního stupně, že smlouva o půjčce je neplatná i podle ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. Shledal-li totiž odvolací soud neplatnost smlouvy o půjčce z důvodů podle ustanovení § 196a odst. 1 obch. zák. nebylo pro rozhodnutí ve věci potřebné, aby zkoumal, zda je neplatná i z jiného důvodu“ a dále též na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 705/2001, ve kterém soud judikoval, že „[o]tázka právního posouzení skutkových zjištění, která soud učinil, je pouze věcí soudu, přičemž soud není vázán právními závěry, které z těchto skutkových zjištění učinil účastník řízení. Jestliže tedy soud dospěl k tomu závěru, že tvrzení žalované o neplatnosti smlouvy je důvodné, není již rozhodující, že shledal jiný důvod neplatnosti, než ke kterému dospěla žalovaná. Jinými slovy, jestliže soud prvního stupně ze skutkových zjištění o obsahu posuzované smlouvy dovodil, že těmto skutkovým zjištěním je třeba přiřadit jako důvod neplatnosti smlouvy neurčitost předmětu plnění, nikoli nemožnost plnění (jak kvalifikovala uvedená skutková tvrzení žalované), nelze mu vytýkat nesprávné právní posouzení z hlediska porušení zásady koncentrace řízení. Jak správně uvedl odvolací soud, právní závěry žalované nejsou pro posouzení jejích námitek rozhodné. Rozhodná jsou pouze její skutková tvrzení a tato tvrzení závěr, že je smlouva neplatná, obsahovala“.

Vzhledem k výše uvedenému již finanční arbitr považuje za rozporné se zásadou procesní ekonomie, aby se detailně vypořádával s argumentací Navrhovatele o rozporu obsahu Pojistné smlouvy s vůlí Instituce, případně s dalšími tvrzeními, která Navrhovatel uvedl pro absolutní neplatnost Pojistné smlouvy, neboť finanční arbitr dovodil neplatnost již pro neurčitost nákladové struktury a další zjištění by již neměla žádný vliv na závěr o absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy.

6.3 *K úmyslu Instituce se bezdůvodně obohatit a k souladu námitky promlčení s dobrými mravy*

Argumentaci Navrhovatele, že se Instituce na jeho úkor obohatila úmyslně a že vnesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, finanční arbitr uceleně vypořádal již v kapitole 5.5 Nálezu, na kterou odkazuje.

Finanční arbitr setrvává na závěru, že v řízení nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu s Pojistnou smlouvou, kterou považovala/považuje za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Instituce vyplatila Navrhovateli mimořádný výběr z kapitálové hodnoty pojištění na základě jeho žádosti. Navrhovatel své tvrzení, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, ničím nedoložil.

K námitce Navrhovatele, že finanční arbitr při posuzování úmyslu Instituce neprovedl žádný důkaz, finanční arbitr odkazuje, že při svém rozhodování vycházel z podkladů předložených Navrhovatelem a Institucí, ať již samostatně nebo na jeho vyžádání, tyto shromážděné podklady považoval za dostačující pro rozhodnutí ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení z absolutně neplatné Pojistné smlouvy.

Navrhovatel před vydáním Nálezu odkazoval na existenci kampaně „Takové lepší spoření“. Protože Navrhovatel nijak nevysvětlil a nedoložil, jak by případně obecné informace o existenci marketingové kampani bez konkrétní návaznosti na vztah Navrhovatele s Institucí mohly prokázat tvrzené úmyslné jednání Instituce, případně tvrzený rozpor námitky promlčení s dobrými mravy, neshledal finanční arbitr obecný návrh Navrhovatele na opatření důkazu o této kampani za relevantní v předmětné věci a důvody pro neopatření tohoto důkazu finanční arbitr uvedl v samotném Nálezu.

Finanční arbitr odkazuje na § 52 správního řádu, který stanoví, že správní orgán není návrhy účastníků vázán („*Účastníci jsou povinni označit důkazy na podporu svých tvrzení. Správní orgán není návrhy účastníků vázán, vždy však provede důkazy, které jsou potřebné ke zjištění stavu věci*“).

Finanční arbitr odmítá jako nedůvodnou námitku Navrhovatele, že úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele lze dovodit z interního sdělení Instituce č. 142/2005. Interní sdělení vysvětluje pojem odkupné a podává návod zaměstnancům Instituce ve vztahu ke klientům, kteří chtějí pojištění předčasně ukončit. Žádným způsobem však neprokazuje, že by se Instituce chtěla bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, resp. nedokazuje ničeho ve vztahu Navrhovatele s Institucí.

Jak již finanční arbitr vysvětlil v Nálezu, úmyslné jednání by muselo být v konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí v řízení prokázáno, nelze jej pouze dovozovat. Finanční arbitr v dané souvislosti opakovaně odkazuje, že ani z úředního sdělení České národní banky ze dne 2. 5. 2012 nevyplývá úmysl Instituce obohatit se na úkor Navrhovatele, jak tvrdí Navrhovatel, protože úřední sdělení nedokazuje ničeho ve vztahu Navrhovatele s Institucí.

Protože z předložených podkladů nevyplývá, že by Instituce uzavřela úmyslně neplatnou Pojistnou smlouvu, dobrá víra Instituce o tom, že přijaté pojistné je jejím majetkem, trvá až do pravomocného rozhodnutí, že Pojistná smlouva je neplatná.

Stejně tak finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů, proč by měla námitka promlčení vznesená Institucí být v rozporu s dobrými mravy, nezjistil, že by v tomto případě nastaly výjimečné okolnosti, které by měly takovou intenzitu, aby zavdaly příčinu k odepření práva vznést námitku promlčení.

Finanční arbitr odkazuje, že smyslem institutu promlčení je přispět právní jistotě (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: „.....*neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje.*“ Promlčení

tedy slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit.

Navrhovatel je tou stranou, která se dovolává určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení. Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi sice stanoví, že „[ř]ízení se zahajuje na návrh navrhovatele“, nicméně žádné ustanovení zákona o finančním arbitrovi neukládá, že výsledek musí být pro navrhovatele příznivý, ba naopak podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi „[a]rbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy“, tudíž výsledek řízení pro navrhovatele může být i negativní (např. navrhovatel obdrží méně, než instituce nabízela smírně, navrhovatel obdrží z titulu bezdůvodného obohacení nižší částku než kolik by činilo odkupné, kdyby pojistná smlouva byla platná apod.).

Finanční arbitr neshledává důvod měnit své závěry z Nálezu a opakuje, že nezjistil úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele a neshledal námitku promlčení, kterou vznesla Instituce, za rozpornou s dobrými mravy.

6.4 K vydání bezdůvodného obohacení a zúčtování plnění stran neplatné Pojistné smlouvy

Argumentaci Navrhovatele o tom, že v režimu § 457 starého občanského zákoníku se námitka promlčení neuplatní, resp. že musí dojít nejdříve k zúčtování veškerých vzájemných plnění před aplikací námítky promlčení, finanční arbitr vypořádal již v Nálezu.

Finanční arbitr vedle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, citovaného již v Nálezu odkazuje při zdůvodnění provedeného zúčtování na další rozhodnutí Nejvyššího soudu, z nichž vyplývá, že při vzájemném vypořádání plnění z neplatné smlouvy v režimu § 457 starého občanského zákoníku je námitka promlčení zásadně přípustná, soud k ní nepřihlédne pouze tehdy, pakliže by nemohl promlčení namítat druhý účastník (vlastnické právo).

Tak například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4739/2015, předpokládá: „K námitce promlčení Nejvyšší soud také již opakovaně konstatoval, že jde-li o vrácení plnění z neplatné smlouvy, vyplývá synallagmatický vztah ze zákona. V takovém případě se uplatní ustanovení § 107 odst. 3 obč. zák., jehož smyslem je zachování rovnováhy práv obou smluvních stran neplatné smlouvy (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3041/2010).“ Nejvyšším soudem odkazované rozhodnutí judikuje, že „[z] výše uvedeného pro posuzovaný případ plyne, že pokud si účastníci podle kupní smlouvy ze dne 6. 10. 2002 plnili (prodávající převzali kupní cenu a kupující převzal předmětný automobil), vznikl mezi nimi synallagmatický závazek ze zákona dle § 457 obč. zák., a obě strany byly povinny si tato plnění vzájemně vrátit. Na charakteru jejich synallagmatického závazku nic nemění ani okolnost, že předmětný automobil byl vrácen nikoliv prodávajícímu, ale vlastníku, tj. okradenému M. B. (resp. jeho pojišťovně). Tímto "vrácením" předmětného automobilu žalobce splnil svou povinnost vyplývající ze synallagmatického závazku. Jelikož vlastnické právo M. B. se v souladu s § 100 odst. 2 obč. zák. nepromlčuje, nemohl podle § 107 odst. 3 obč. zák. P. Č. ani žalobce vznést námitku promlčení. Z téhož důvodu nemohou promlčení namítat ani žalovaní. Protože žalovaným námitka promlčení nepřísluší, je pro posouzení věci nerozhodné, zda k promlčení práva skutečně došlo, tedy i to, zda objektivní promlčecí doba marně uplynula.“, výkladem a *contrario* tedy platí, že v případě, že je žalovaný oprávněn vznést námitku promlčení a učiní-li tak, musí se soud promlčením při zúčtování zabývat. Obdobně se Nejvyšší soud vyjádřil například v rozhodnutí ze dne 8. 8. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2327/2016.

Ze všech citovaných rozhodnutí vyplývá, že v případě neplatné smlouvy, na jejímž základě si strany poskytly (průběžně poskytovaly) peněžitá plnění, vzniká oběma smluvním stranám právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení odpovídající poskytnutým peněžním prostředkům v režimu § 107 starého občanského zákoníku; přitom právo na vydání

peněžitého plnění z neplatné smlouvy představuje právo, které se promlčuje, a není v takovém případě na místě aplikace § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

Z dostupné soudní judikatury nevyplývá, že by při vzájemném zúčtování neměl finanční arbitr zúčtovat pouze nepromlčená práva na vydání bezdůvodného obohacení, resp. že by měl provádět zúčtování na již promlčená práva. Požadavek Navrhovatele, aby finanční arbitr nejprve zúčtoval veškeré vzájemné pohledávky a námitku promlčení vztáhl až následně na případný rozdíl mezi těmito pohledávkami, tak nenachází oporu v právní úpravě, ani dostupné judikatuře.

Finanční arbitr v Nálezu vypořádal námitku promlčení nároků Navrhovatele, kterou Instituce důvodně vznesla tak, že za mezní datum rozhodné pro promlčení stanovil den 27. 3. 2015, tj. tři roky před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem.

Pokud jde o námitku Instituce co do počátku běhu subjektivní promlčecí doby, když tvrdí, že Navrhovatel věděl o důvodech neplatnosti již v době uzavření Pojistné smlouvy, protože v tomto okamžiku měl všechny informace, na základě kterých dovozuje neplatnost Pojistné smlouvy, odkazuje finanční arbitr na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu, z níž vyplývá, že okamžik, ke kterému lze vztáhnout počátek subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení, se váže k prokazatelné, nikoliv předpokládané, vědomosti oprávněného o skutkových okolnostech, z nichž lze dovodit, že smlouva, podle které si strany plnily, je neplatná, a že na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo je získal (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 28 Cdo 5129/2014).

Pouze na základě smluvní dokumentace se však Navrhovatel nemohl dozvědět o účtovaných nákladech, když ze smluvní dokumentace žádné konkrétní informace o nákladovosti produktu nevyplývají. Finanční arbitr nemá za prokázanou dřívější vědomost Navrhovatele o konkrétní výši stržených nákladů, dříve než k měsíci lednu roku 2017, kdy Instituce Navrhovatele informovala prostřednictvím modelace o výši zaplaceného pojistného, hodnotě odkupného, výši měsíční splátky počátečních a správních nákladů, rizikového pojistného. Navrhovatel se teprve na základě modelace v roce 2017 dozvěděl o veškerých skutkových okolnostech týkajících se bezdůvodného obohacení Instituce.

Finanční arbitr nezjistil, že by Instituce vyplatila Navrhovateli mimořádný výběr z kapitálové hodnoty pojištění s vědomím, že mu vyplácí plnění na základě neplatné Pojistné smlouvy (ze shromážděných podkladů nevyplývá, že by Instituce nebyla (není) přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy nebo že by se nechovala k Pojistné smlouvě jako k platné), použil proto finanční arbitr v daném případě správně tříletou objektivní promlčecí dobu. Protože Instituce vyplatila mimořádný výběr dne 10. 2. 2017, není její právo na vydání bezdůvodného obohacení ve výši tohoto mimořádného výběru promlčené.

Finanční arbitr ve smyslu § 457 starého občanského zákoníku zúčtoval nepromlčená plnění, která si Navrhovatel a Instituce na základě Pojistné smlouvy vzájemně poskytli, tedy nepromlčené pojistné za životní pojištění ve výši 38.200 Kč s vyplaceným mimořádným výběrem ve výši 31.856 Kč, a zjistil, že je Instituce povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 6.344 Kč.

K námitce Instituce, že není pasivně legitimována k vydání bezdůvodného obohacení ve výši odpovídající počátečním nákladům, protože tuto částku Instituce vyplatila pojišťovacímu zprostředkovateli za sjednání Pojistné smlouvy, finanční arbitr odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 33 Odo 1615/2006: „*„[j]iž v rozsudku ze dne 5. května 2005, sp. zn. 33 Odo 351/2004, Nejvyšší soud přijal závěr, že pouze účastníci neplatné smlouvy jsou věcně legitimováni k podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 457 obč. zák., a to bez ohledu na skutečnost, zda v souvislosti s plněním z této smlouvy došlo k bezdůvodnému obohacení i na úkor někoho jiného. Věcná legitimace (ať už aktivní nebo pasivní) je tedy dána pouze na straně účastníků smlouvy.*“, který potvrzuje, že v případě rozhodování o vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy je pasivně legitimovaným subjektem právě Instituce, jako smluvní strana.

6.5 K úrokům z prodlení

Finanční arbitr v kapitole 5.6 Nálezu podrobně odůvodnil, kdy se Instituce dostala do prodlení s vydáním bezdůvodného obohacení, stejně jako to, že promlčení části nároku a zúčtování v režimu § 457 starého občanského zákoníku má vliv na právo na úroky z prodlení.

Navrhovatel nenamítá, že by finanční arbitr rozhodl v této části nesprávně, jen žádá přiznání úroků z celé částky bezdůvodného obohacení bez ohledu na částečné promlčení jeho nároku.

Vzhledem ke skutečnosti, že finanční arbitr na svých závěrech ohledně promlčení setrvává, nezbyvá mu než setrvat i na výši úroků z prodlení, tak jak je vyčíslil v Nálezu.

7 K výroku rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr nezjistil, že by v řízení o určení neplatnosti Pojistné smlouvy v části životního pojištění a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem a Institucí, a setrvává tak na svém závěru, že Pojistná smlouva je v části životního pojištění neplatná a že Instituce je povinna vydat Navrhovateli plnění z bezdůvodného obohacení se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr není příslušný k řešení úrazového pojištění, proto řízení v části úrazového pojištění správně zastavil.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce ubwseyg
Instituce – datová schránka zástupce 5pcgssn

